Službeni list
Europske unije

HR
Serija L

2024/1069

16.4.2024

DIREKTIVA (EU) 2024/1069 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

od 11. travnja 2024.

o zaštiti osoba uključenih u javno djelovanje od očito neosnovanih tužbi ili zlonamjernih sudskih postupaka („strateške tužbe usmjerene protiv javnog djelovanja”)

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 81. stavak 2., točku (f),

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora ([1]),

nakon prosljeđivanja nacrta zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom ([2]),

budući da:

(1) Unija je za svoj cilj postavila očuvanje i razvoj područja slobode, sigurnosti i pravde na kojem je osigurano slobodno kretanje osoba. Kako bi uspostavila takvo područje, Unija treba donijeti, među ostalim, mjere koje se odnose na pravosudnu suradnju u građanskim stvarima s prekograničnim implikacijama i koje su potrebne za uklanjanje prepreka neometanom odvijanju građanskih postupaka. Taj bi cilj trebalo nastojati ostvariti ako je potrebno promicanjem usklađenosti propisa o građanskom postupku koji se primjenjuju u državama članicama.

(2) U članku 2. Ugovora o Europskoj uniji (UEU) navedeno je da se Unija temelji na vrijednostima poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući prava pripadnika manjina.

(3) U članku 10. stavku 3. UEU-u navodi se da svaki građanin Unije ima pravo sudjelovati u demokratskom životu Unije. Poveljom Europske unije o temeljnim pravima („Povelja”) predviđena su, među ostalim, pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života, pravo na zaštitu osobnih podataka, pravo na slobodu izražavanja i informiranja, što uključuje poštovanje slobode i pluralizma medija, pravo na slobodu okupljanja i udruživanja te pravo na djelotvoran pravni lijek i na pošteno suđenje.

(4) Pravo na slobodu izražavanja i pristup informacijama, kako je utvrđeno u članku 11. Povelje, uključuje slobodu mišljenja te primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja tijela javne vlasti i bez obzira na granice. Članku 11. Povelje potrebno je dati značenje i područje primjene odgovarajućeg članka 10. Europske konvencije o ljudskim pravima („EKLJP”) o pravu na slobodu izražavanja kako ga tumači Europski sud za ljudska prava („ESLJP”).

(5) U svojoj Rezoluciji od 11. studenoga 2021. o jačanju demokracije te slobode i pluralizma medija u EU-u Europski parlament pozvao je Komisiju da predloži paket koji obuhvaća i pravno neobvezujuće mjere i pravno obvezujuće mjere kako bi se odgovorilo na problem sve većeg broja strateških tužbi usmjerenih protiv javnog djelovanja („SLAPP-ovi”) koje se odnose na novinare, nevladine organizacije, znanstvenike i civilno društvo u Uniji. Europski parlament izrazio je potrebu za zakonodavnim mjerama u područjima građanskog postupovnog prava i kaznenog postupovnog prava, kao što su mehanizam ranog odbijanja za zlonamjerne građanske tužbe, pravo na potpunu naknadu troškova nastalih tuženiku i pravo na naknadu štete. Rezolucija od 11. studenoga 2021. sadržavala je i poziv na odgovarajuće osposobljavanje sudaca i pravosudnih djelatnika u području SLAPP-ova, poseban fond za pružanje financijske potpore žrtvama SLAPP-ova i javno dostupan registar sudskih odluka u predmetima SLAPP-ova. Osim toga, Europski parlament pozvao je na reviziju Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća ([3]) i Uredbe (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća ([4]) kako bi se spriječio „klevetnički turizam” ili biranje najpovoljnije jurisdikcije.

(6) Svrha je ove Direktive ukloniti prepreke neometanom odvijanju građanskih postupaka i pritom pružiti zaštitu fizičkim i pravnim osobama uključenima u javno djelovanje u pitanjima od javnog interesa, među ostalim i novinarima, izdavačima, medijskim organizacijama, zviždačima i borcima za ljudska prava, kao i organizacijama civilnog društva, nevladinim organizacijama, sindikatima, umjetnicima, istraživačima i članovima akademske zajednice, od sudskih postupaka koji se protiv njih pokreću kako bi ih odvratili od javnog djelovanja.

(7) Pravo na slobodu izražavanja temeljno je pravo koje se mora ostvarivati uz osjećaj dužnosti i odgovornosti, uzimajući u obzir temeljno pravo osoba na dobivanje nepristranih informacija i poštujući temeljno pravo na zaštitu vlastitog ugleda, zaštitu osobnih podataka i privatnosti. U slučaju sukoba između tih prava sve strane moraju imati pristup sudovima uz poštovanje načela poštenog suđenja. U tu svrhu ovom Direktivom trebalo bi sudu pred kojim je pokrenut postupak ostaviti diskrecijsko pravo da razmotri je li primjena relevantnih zaštitnih mjera primjerena u konkretnom slučaju. Prilikom ostvarivanja takvog diskrecijskog prava sud ne bi trebao primjenjivati zaštitne mjere, na primjer, ako se javno djelovanje ne provodi u dobroj vjeri, kao što su slučajevi u kojima je tuženik javnim djelovanjem širio dezinformacije ili izmišljao optužbe kako bi naštetio ugledu tužitelja.

(8) Novinari imaju važnu ulogu u olakšavanju javne rasprave te prijenosu i recepciji informacija, mišljenja i ideja. Trebali bi moći provoditi svoje aktivnosti djelotvorno i bez straha kako bi osigurali da građani u europskim demokracijama imaju pristup različitim stajalištima. Neovisno, profesionalno i odgovorno novinarstvo te pristup pluralističkim informacijama ključni su stupovi demokracije. Neophodno je novinarima pružiti prostor koji im je potreban da bi doprinijeli otvorenoj, slobodnoj i poštenoj raspravi i borili se protiv dezinformacija, manipulacije informacijama i uplitanja, u skladu s novinarskom etikom, te im pružiti zaštitu kada djeluju u dobroj vjeri.

(9) Ova Direktiva ne sadržava definiciju novinara jer je cilj zaštititi svaku fizičku ili pravnu osobu koja je uključena u javno djelovanje. Međutim, trebalo bi naglasiti da se novinarstvom bavi širok spektar aktera, uključujući izvjestitelje, analitičare, kolumniste i blogere, kao i druge osobe koje same objavljuju rezultate svojeg rada u tiskanom obliku, na internetu ili drugdje.

(10)U otkrivanju i suzbijanju organiziranog kriminala, zlouporabe vlasti, korupcije, kršenja temeljnih prava i ekstremizma ključnu ulogu imaju osobito istraživački novinari i medijske organizacije. Njihov je rad iznimno rizičan te se suočavaju sa sve većim brojem napada, ubojstava i prijetnji, kao i slučajeva zastrašivanja i uznemiravanja. Potreban je snažan sustav zaštitnih mjera i zaštite kako bi se istraživačkim novinarima omogućilo da ispune svoju ključnu nadzornu ulogu u pitanjima od javnog interesa, bez straha da će biti kažnjeni zbog potrage za istinom i informiranja javnosti.

(11)Borci za ljudska prava trebali bi bez straha od zastrašivanja moći aktivno sudjelovati u javnom životu i promicati preuzimanje odgovornosti. Među borce za ljudska prava ubrajaju se pojedinci, skupine i organizacije u civilnom društvu koji promiču i štite općepriznata ljudska prava i temeljne slobode. Borci za ljudska prava predani su promicanju i zaštiti građanskih, političkih, gospodarskih, socijalnih, kulturnih i okolišnih prava, prava žena i LGBTIQ osoba te borbi protiv izravne ili neizravne diskriminacije kako je utvrđeno u članku 21. Povelje. S obzirom na politike Unije u području okoliša i klime pozornost bi trebalo posvetiti i borcima za prava u području okoliša jer oni imaju važnu ulogu u europskim demokracijama.

(12)Drugi važni sudionici u javnoj raspravi, kao što su znanstvenici, istraživači ili umjetnici, također zaslužuju odgovarajuću zaštitu jer i oni mogu biti mete SLAPP-ova. U demokratskom društvu oni bi trebali moći podučavati, učiti, istraživati, nastupati i komunicirati bez straha od odmazde. Znanstvenici i istraživači značajno doprinose javnom diskursu i širenju znanja, osiguravaju da se demokratska rasprava može odvijati na temelju informacija i suzbijaju dezinformacije.

(13)Za zdravu i uspješnu demokraciju potrebno je ljudima omogućiti aktivno sudjelovanje u javnoj raspravi bez nepotrebnog uplitanja tijela javne vlasti ili drugih moćnih aktera, domaćih ili stranih. Kako bi se osiguralo smisleno sudjelovanje, ljudi bi trebali imati pristup pouzdanim informacijama, na temelju kojih mogu oblikovati vlastita mišljenja i samostalno prosuđivati u javnom prostoru u kojem se različita stajališta mogu slobodno izražavati.

(14)Kako bi se potaknulo takvo okružje, važno je zaštititi fizičke i pravne osobe od zlonamjernih sudskih postupaka protiv javnog djelovanja. Takvi sudski postupci ne pokreću se u svrhu pristupa pravosuđu, nego kako bi se ušutkala javna rasprava te spriječilo istraživanje slučajeva kršenja prava Unije i nacionalnog prava i izvješćivanje o takvim slučajevima, obično s pomoću uznemiravanja i zastrašivanja.

(15)SLAPP-ove obično pokreću moćni subjekti, kao što su pojedinci, lobiji, korporacije, političari i državna tijela, u nastojanju da se ušutka javna rasprava. SLAPP-ovi često uključuju neravnotežu moći stranaka, pri čemu tužitelj ima snažniji financijski ili politički položaj od tuženika. Iako neravnoteža moći nije neophodan element u takvim predmetima, ako postoji, znatno povećava štetne i odvraćajuće učinke sudskih postupaka protiv javnog djelovanja. Ako postoji, zloupotreba gospodarske nadmoći ili političkog utjecaja od strane tužitelja protiv tuženika, uz nepostojanje pravne osnove, izaziva posebnu zabrinutost ako se dotični zlonamjerni sudski postupci financiraju izravno ili neizravno iz državnih proračuna i ako se kombiniraju s drugim izravnim ili neizravnim državnim mjerama protiv neovisnih medijskih organizacija, neovisnog novinarstva i civilnog društva.

(16)Sudski postupci protiv javnog djelovanja mogu negativno utjecati na vjerodostojnost i ugled fizičkih i pravnih osoba uključenih u javno djelovanje te mogu iscrpiti njihove financijske i

druge resurse. Zbog takvih postupaka informacije o određenom pitanju od javnog interesa mogle bi se objaviti s odgodom ili bi objava takvih informacija mogla biti u potpunosti spriječena. Trajanje postupaka i financijski pritisak mogu imati odvraćajući učinak na fizičke i pravne osobe uključene u javno djelovanje. Postojanje takvih praksi stoga može imati odvraćajući učinak u pogledu njihova rada te doprinijeti autocenzuri zbog mogućih sudskih postupaka u budućnosti, što dovodi do osiromašenja javne rasprave na štetu društva u cjelini.

(17) Osobama protiv kojih su usmjereni zlonamjerni sudski postupci protiv javnog djelovanja može se dogoditi da su istodobno suočene s više predmeta, koji ponekad mogu biti pokrenuti u više jurisdikcija. Ova se Direktiva primjenjuje samo na građanske ili trgovačke stvari s prekograničnim implikacijama, iako prakse usmjerene na sprečavanje, ograničavanje ili sankcioniranje javnog djelovanja također mogu uključivati upravne ili kaznene stvari ili kombinaciju različitih vrsta postupaka. Postupci pokrenuti u jurisdikciji jedne države članice protiv osobe s domicilom u drugoj državi članici obično su složeniji i skuplji za tuženika. Tužitelji u sudskim postupcima protiv javnog djelovanja mogu se također koristiti postupovnim instrumentima kako bi produljili sudski postupak i povećali njegove troškove te kako bi pokrenuli postupak u jurisdikciji koju smatraju povoljnom za svoj predmet, umjesto u jurisdikciji koja je u najboljem položaju za odlučivanje o tužbi (biranje najpovoljnije jurisdikcije). Financijski pritisak, trajanje i raznovrsnost postupaka te prijetnja sankcijama moćni su instrumenti za zastrašivanje i ušutkavanje kritičara. Takve prakse ujedno nepotrebno i štetno opterećuju pravosudne sustave i dovode do zlouporabe njihovih resursa, što predstavlja zlouporabu tih sustava.

(18) Zaštitne mjere predviđene u ovoj Direktivi trebale bi se primjenjivati na sve fizičke ili pravne osobe koje su izravno ili neizravno uključene u javno djelovanje. Njima bi također trebalo zaštititi fizičke ili pravne osobe koje, na profesionalnoj ili osobnoj osnovi, isporučuju robu ili usluge drugoj osobi u svrhe izravno povezane s javnim djelovanjem u pitanju od javnog interesa, podupiru tu osobu ili pomažu toj osobi, na primjer odvjetnike, članove obitelji, pružatelje internetskih usluga, izdavačke kuće ili tiskare, protiv kojih se vodi ili kojima prijeti sudski postupak zbog isporučivanja robe ili usluga osobama protiv kojih su usmjereni SLAPP-ovi, zbog podupiranja tih osoba ili pomaganja tim osobama.

(19) Ova bi se Direktiva trebala primjenjivati na sve vrste pravnih zahtjeva ili postupaka građanske ili trgovačke prirode s prekograničnim implikacijama koji se podnose odnosno pokreću u građanskom postupku, bez obzira na vrstu suda. To uključuje postupke za privremene mjere i mjere predostrožnosti, protutužbe ili druge posebne vrste pravnih sredstava dostupnih u okviru drugih instrumenata. Ako se u kaznenom postupku podnose građanskopravni zahtjevi, ova bi se Direktiva trebala primjenjivati ako je razmatranje tih zahtjeva u potpunosti uređeno građanskim postupovnim pravom. Međutim, ne bi se trebala primjenjivati ako je razmatranje takvih zahtjeva u cijelosti ili djelomično uređeno kaznenim postupovnim pravom.

(20) Ova se Direktiva ne bi trebala primjenjivati na tužbe koje proizlaze iz odgovornosti države za djelovanja ili propuste u okviru izvršavanja državne vlasti (*acta iure imperii*) ni na tužbe protiv službenika koji djeluju u ime države odnosno iz odgovornosti za radnje tijelâ javne vlasti, uključujući odgovornost javno imenovanih dužnosnika. Države članice mogle bi proširiti područje primjene postupovnih jamstava predviđenih u ovoj Direktivi na takve tužbe na temelju nacionalnog prava. U skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda Europske unije sudski bi postupci i dalje mogli biti obuhvaćeni područjem primjene „građanskih i trgovačkih

stvari” kako je navedeno u ovoj Direktivi ako je jedna od stranaka država ili javno tijelo, ako do djelovanja ili propusta nije došlo u okviru izvršavanja državne vlasti. Ova se Direktiva ne bi trebala primjenjivati na kaznene stvari ili arbitražu.

(21)Ovom se Direktivom utvrđuju minimalna pravila, čime se državama članicama omogućuje da donesu ili zadrže odredbe koje su povoljnije za osobe uključene u javno djelovanje, uključujući nacionalne odredbe kojima se uspostavljaju djelotvornija postupovna jamstva, kao što je sustav odgovornosti kojim se čuva i štiti pravo na slobodu izražavanja i informiranja. Provedba ove Direktive ne bi smjela poslužiti kao opravdanje za nazadovanje u odnosu na razinu zaštite koja već postoji u svakoj državi članici.

(22)Javno djelovanje trebalo bi definirati kao davanje svake izjave ili obavljanje svake aktivnosti od strane fizičke ili pravne osobe pri ostvarivanju temeljnih prava kao što su sloboda izražavanja i informiranja, sloboda umjetnosti i znanosti ili sloboda okupljanja i udruživanja te u vezi s pojedinim pitanjem od aktualnog ili budućeg javnog interesa, uključujući stvaranje, izlaganje, oglašavanje ili drugo promicanje novinarskih, političkih, znanstvenih, akademskih, umjetničkih, kritičkih ili satiričnih komunikacija, publikacija ili djela te promidžbene aktivnosti. Budući javni interes odnosi se na činjenicu da pojedino pitanje možda još nije u javnom interesu, ali bi to moglo postati kada ga javnost postane svjesna, primjerice putem publikacije. Javno djelovanje može uključivati i aktivnosti povezane s ostvarivanjem prava na slobodu znanosti i umjetnosti, slobodu udruživanja i mirnog okupljanja, kao što su organiziranje aktivnosti lobiranja, demonstracija i prosvjeda ili sudjelovanje u njima ili aktivnosti koje proizlaze iz ostvarivanja prava na dobru upravu i prava na djelotvorno pravno sredstvo, kao što su podnošenje tužbi sudovima ili pravnih sredstava upravnim tijelima te sudjelovanje u javnim saslušanjima. Javno djelovanje trebalo bi također uključivati pripremne, potporne i pomoćne aktivnosti koje su izravno i intrinzično povezane s izjavom ili aktivnošću protiv koje su SLAPP-ovi usmjereni s ciljem suzbijanja javnog djelovanja. Takve bi se aktivnosti trebale izravno odnositi na određeni čin javnog djelovanja ili se temeljiti na ugovornoj vezi između stvarnog cilja SLAPP-a i osobe koja obavlja pripremnu, potpornu ili pomoćnu aktivnost. Podnošenje tužbi ne protiv novinara ili boraca za ljudska prava, nego protiv internetske platforme na kojoj oni objavljuju svoja djela ili protiv trgovačkog društva koje tiska tekst ili trgovine koja ga prodaje može biti djelotvoran način ušutkavanja javnog djelovanja jer se bez takvih usluga mišljenja ne mogu objaviti pa stoga ne mogu ni utjecati na javnu raspravu. Osim toga, javno djelovanje može se odnositi i na druge aktivnosti čiji je cilj informiranje javnog mnijenja ili utjecaj na javno mnijenje odnosno poticanje djelovanja javnosti, uključujući aktivnosti privatnih ili javnih subjekata u vezi s pojedinim pitanjem od javnog interesa, kao što su organiziranje istraživanja, anketa, kampanja ili bilo kojeg drugog zajedničkog djelovanja ili sudjelovanje u njima.

(23)Pitanje od javnog interesa trebalo bi definirati tako da uključuje pitanja relevantna za uživanje temeljnih prava. Taj pojam obuhvaća pitanja kao što su rodna ravnopravnost, zaštita od rodno uvjetovanog nasilja i nediskriminacija, zaštita vladavine prava, sloboda medija i pluralizam. Trebao bi ga razumjeti i tako da uključuje kvalitetu, sigurnost ili druge relevantne aspekte robe, proizvoda ili usluga ako su ta pitanja relevantna za javno zdravlje, sigurnost, okoliš, klimu ili za prava potrošača i prava radnika. Isključivo pojedinačni spor između potrošača i proizvođača ili pružatelja usluga povezan s robom, proizvodom ili uslugom trebao bi biti obuhvaćen pojmom pitanja od javnog interesa samo ako taj predmet sadržava element od

javnog interesa, na primjer ako je riječ o proizvodu ili usluzi koji nisu u skladu sa standardima zaštite okoliša ili sa sigurnosnim standardima.

(24)Aktivnosti fizičke ili pravne osobe koja je javna ličnost trebale bi se također smatrati pitanjima od javnog interesa jer javnost za njih može imati legitiman interes. Međutim, legitiman interes ne postoji ako je jedina svrha izjave ili aktivnosti u vezi s takvom osobom zadovoljavanje znatiželje određene publike za pojedinosti iz privatnog života fizičke osobe.

(25)Pitanja koja razmatra zakonodavno, izvršno ili pravosudno tijelo ili pitanja koja se razmatraju u okviru bilo kojeg drugog službenog postupka mogu biti primjeri pitanja od javnog interesa. Konkretni primjeri takvih pitanja mogli bi biti zakonodavstvo o standardima zaštite okoliša ili sigurnosti proizvoda, okolišna dozvola za tvornicu ili rudnik koji onečišćuju okoliš ili sudski postupci s pravnim značajem koji nadilazi pojedinačni predmet, na primjer postupci koji se odnose na jednakost, diskriminaciju na radnom mjestu, kaznena djela protiv okoliša ili pranje novca.

(26)Optužbe o korupciji, prijevari, pronevjeri, pranju novca, iznuđivanju, prisili, seksualnom uznemiravanju i rodno uvjetovanom nasilju ili drugim oblicima zastrašivanja i kriminala, uključujući financijski kriminal i kaznena djela protiv okoliša, pitanja su od javnog interesa. Ako je dotično protupravno ponašanje pitanje od javnog interesa, ne bi trebalo biti relevantno je li na temelju nacionalnog pravo kategorizirano kao kazneno djelo ili prekršaj.

(27)Aktivnosti čiji je cilj zaštita vrijednosti sadržanih u članku 2. UEU-a i načela neuplitanja u demokratske procese te pružanje ili olakšavanje javnog pristupa informacijama u cilju borbe protiv dezinformacija, uključujući zaštitu demokratskih procesa od neopravdanog uplitanja, također bi trebale biti pitanja od javnog interesa.

(28)Zlonamjerni sudski postupci protiv javnog djelovanja obično uključuju parnične taktike koje primjenjuje tužitelj i koje se upotrebljavaju u zloj vjeri, kao što su taktika koja se odnosi na biranje jurisdikcije, taktika oslanjanja na jednu ili više u cijelosti ili djelomično neosnovanih tužbi, taktika podnošenja prekomjernih tužbenih zahtjeva, upotreba taktika odgode ili taktika odustajanja od tužbe u kasnijoj fazi postupka, taktika pokretanja više postupaka o sličnim pitanjima i taktika izazivanja nerazmjernih troškova za tuženika u postupku. Pri utvrđivanju je li sudski postupak zlonamjeran trebalo bi razmotriti i prijašnje ponašanje tužitelja, a osobito eventualnu povijest pravnog zastrašivanja. Tim parničnim taktikama, koje se često kombiniraju s različitim oblicima zastrašivanja, uznemiravanja ili prijetnji prije ili tijekom postupka, tužitelj se koristi u druge svrhe koje nisu dobivanje pristupa pravosuđu ili istinsko ostvarivanje nekog prava i njihov je cilj postići obeshrabrujući učinak na javno djelovanje u vezi s dotičnim pitanjem.

(29)Tužbe podnesene u zlonamjernim sudskim postupcima protiv javnog djelovanja mogu biti u cijelosti ili djelomično neosnovane. To znači da tužba ne mora nužno biti u cijelosti neosnovana da bi se postupak smatrao zlonamjernim. Na primjer, čak i manja povreda prava osobnosti koja bi mogla dovesti do skromnog zahtjeva za naknadu štete na temelju primjenjivog prava i dalje može biti zlonamjerna ako se traži očito prekomjeran iznos ili očito prekomjerno pravno sredstvo. S druge strane, ako tužitelj u sudskom postupku podnese tužbe koje su osnovane, takav se postupak ne bi trebao smatrati zlonamjernim za potrebe ove Direktive.

(30)Kada SLAPP-ovi imaju prekograničnu dimenziju povećavaju se složenost i izazovi s kojima se suočavaju tuženici jer se moraju baviti s postupcima u drugim jurisdikcijama, ponekad i u više njih istodobno. To uzrokuje dodatne troškove i dodatno opterećenje s još štetnijim posljedicama. Trebalo bi smatrati da predmet ima prekogranične implikacije, osim ako obje stranke imaju domicil u istoj državi članici kao sud pred kojim je pokrenut postupak te osim ako se svi ostali elementi relevantni za dotičnu situaciju nalaze u toj državi članici. Na sudu je da utvrdi elemente relevantne za dotičnu situaciju ovisno o konkretnim okolnostima svakog slučaja, uzimajući primjerice u obzir, prema potrebi, konkretan čin javnog djelovanja ili konkretne elemente koji upućuju na moguću zlouporabu, osobito ako je pokrenuto više postupaka u više od jedne jurisdikcije. Sud bi takvo utvrđivanje trebao provesti neovisno o sredstvima komunikacije koja su se koristila.

(31)Tuženici bi trebali moći podnijeti zahtjev za sljedeća postupovna jamstva: osiguranje za pokrivanje troškova postupka i, ako je to primjenjivo, naknade štete, rano odbijanje očito neosnovanih tužbi, i pravna sredstva, odnosno naknada troškova postupka i sankcije ili druge jednako djelotvorne odgovarajuće mjere. Takva postupovna jamstva trebala bi se primjenjivati u skladu s pravom na djelotvoran pravni lijek i na pošteno suđenje, kako je utvrđeno u članku 47. Povelje, pri čemu bi se sudu u pojedinačnim slučajevima ostavilo diskrecijsko pravo da primjereno razmotri dotično pitanje, čime bi se omogućilo brzo odbijanje očito neosnovanih tužbi bez ograničavanja učinkovitog pristupa pravosuđu.

(32)Države članice trebale bi osigurati da su sva postupovna jamstva predviđena u ovoj Direktivi dostupna fizičkim ili pravnim osobama protiv kojih je pokrenut sudski postupak zbog njihove uključenosti u javno djelovanje te da izvršenje tih jamstava nije nepotrebno teško. U nacionalnom pravu potrebno je utvrditi ili zadržati konkretna postupovna pravila, oblik i metode u vezi s time kako bi sud pred kojim je pokrenut postupak trebao postupati sa zahtjevima za postupovna jamstva. Na primjer, države članice mogle bi primijeniti postojeća građanska postupovna pravila o postupanju s dokazima kako bi ocijenile jesu li ispunjeni uvjeti za primjenu postupovnih jamstava ili bi mogle utvrditi posebna pravila u tom pogledu.

(33)Kako bi se osiguralo da se zahtjevi za osiguranje i rano odbijanje obrađuju ubrzano, države članice mogu odrediti rokove za održavanje rasprava ili za donošenje sudske odluke. Osim toga, mogu uspostaviti mehanizme slične postupcima u vezi s privremenim mjerama. Kako bi se postupak završio što je prije moguće, države članice trebale bi, u skladu sa svojim nacionalnim postupovnim pravom, nastojati osigura da se, ako je tuženik podnio zahtjev za pravna sredstva na temelju ove Direktive, odluka o takvom zahtjevu donosi ubrzano, među ostalim i primjenom već postojećih postupaka za ubrzanu obradu zahtjeva na temelju nacionalnog prava.

(34)U pojedinim zlonamjernim sudskim postupcima protiv javnog djelovanja tužitelji namjerno povlače ili mijenjaju tužbe ili podneske kako bi izbjegli da sud dodijeli naknadu troškova u okviru sudskog postupka stranci koja je uspjela u sporu. Zbog te bi pravne taktike u pojedinim državama članicama tuženik mogao ostati bez mogućnosti povrata troškova postupka. Takva povlačenja ili izmjene, ako su predviđeni nacionalnim pravom i ne dovodeći u pitanje ovlasti stranaka da odlučuju o tijeku postupka, stoga ne bi smjeli utjecati na mogućnost da tuženik u skladu s nacionalnim pravom podnese zahtjev za pravna sredstva protiv zlonamjernih sudskih postupaka protiv javnog djelovanja. Time se ne bi trebala dovesti u pitanje mogućnost država članica da predvide da se postupovna jamstva mogu dodijeliti po službenoj dužnosti.

(35)Kako bi se osigurala djelotvornija razina zaštite, udruženja, organizacije, sindikati i drugi subjekti koji, u skladu s kriterijima utvrđenima u nacionalnom pravu, imaju legitiman interes za zaštitu ili promicanje prava osoba uključenih u javno djelovanje trebali bi moći poduprijeti tuženika u sudskim postupcima pokrenutima u vezi s javnim djelovanjem, uz njegovu suglasnost. Tom bi potporom trebalo osigurati da se u takvim postupcima može iskoristiti posebna stručnost takvih subjekata, čime se doprinosi ocjeni suda o tome je li predmet zlonamjeran ili o tome je li tužba očito neosnovana. Takva potpora bi, na primjer, mogla biti u obliku pružanja informacija relevantnih za predmet, intervencija u korist tuženika u sudskom postupku ili bi mogla biti u bilo kojem drugom obliku kako je predviđeno u nacionalnom pravu. Uvjeti pod kojima bi nevladine organizacije mogle podupirati tuženika i postupovni zahtjevi za takvu potporu, kao što su prema potrebi rokovi, trebali bi biti uređeni nacionalnim pravom. Time se ne bi trebala dovoditi u pitanje postojeća prava na zastupanje i intervenciju kako su zajamčena drugim pravom Unije ili nacionalnim pravom. Države članice koje nemaju kriterije za legitimni interes mogu prihvatiti da subjekti općenito mogu podupirati tuženika u skladu s ovom Direktivom.

(36)Kako bi se tuženiku pružila dodatna zaštitna mjera, trebalo bi biti moguće da mu se dodijeli osiguranje za pokrivanje procijenjenih troškova postupka, koji mogu uključivati troškove pravnog zastupanja nastale tuženiku i, ako je tako predviđeno u nacionalnom pravu, osiguranje za procijenjenu štetu. Međutim, potrebno je pronaći ravnotežu između te mjere i tužiteljeva prava na pristup pravosuđu. Sud pred kojim je pokrenut postupak trebao bi moći, ako to smatra primjerenim, naložiti tužitelju da pruži osiguranje ako postoje elementi koji upućuju na to da je postupak zlonamjeran ili ako postoji rizik da tuženik ne dobije povrat troškova ili s obzirom na gospodarsku situaciju stranaka odnosno druge takve kriterije utvrđene u nacionalnom pravu. Dodjela osiguranja ne podrazumijeva presudu o meritumu spora, već služi kao mjera predostrožnosti kojom se štite učinci konačne odluke kojom se utvrđuje postojanje zlonamjernosti postupka i kojom se pokrivaju troškovi te, ako je to predviđeno u nacionalnom pravu, potencijalna šteta prouzročena tuženiku, osobito ako postoji rizik od nepopravljive štete. Trebalo bi biti prepušteno državama članicama da odluče treba li osiguranje naložiti sud po službenoj dužnosti ili na zahtjev tuženika. Ako je tako predviđeno nacionalnim pravom, trebalo bi biti moguće dati osiguranje u bilo kojoj fazi sudskog postupka.

(37)Odluka kojom se odobrava rano odbijanje trebala bi biti odluka o meritumu spora koja je donesena nakon odgovarajuće razmatranja. Države članice trebale bi donijeti nova pravila ili primjenjivati postojeća pravila na temelju nacionalnog prava kako bi sud mogao odlučiti hoće li odbiti očito neosnovane tužbe čim primi informacije potrebne kako bi obrazložio odluku. Takvo odbijanje trebalo bi se dogoditi u najranijoj mogućoj fazi postupka, ali bi do njega u skladu s nacionalnim pravom moglo doći u bilo kojem trenutku tijekom postupka, ovisno o tome kada je sud primio takve informacije. Mogućnost odobravanja ranog odbijanja ne isključuje primjenu nacionalnih pravila kojima se nacionalnim sudovima omogućuje da ocijene dopuštenost tužbe i prije pokretanja postupka.

(38)Ako je tuženik podnio zahtjev za odbijanje tužbe kao očito neosnovane, sud bi trebao ubrzano postupati po njegovu zahtjevu u skladu s nacionalnim pravom kako bi se ubrzala ocjena toga je li tužba očito neosnovana, uzimajući u obzir konkretne okolnosti predmeta.

(39)U skladu s općim načelima građanskog postupka tužitelj koji podnosi tužbeni zahtjev protiv fizičke ili pravne osobe uključene u javno djelovanje snosi teret dokazivanja da je takav

tužbeni zahtjev osnovan. Ako je tuženik podnio zahtjev za rano odbijanje, tužitelj bi kako bi izbjegao to rano odbijanje trebao obrazložiti tužbeni zahtjev barem u tolikoj mjeri da sudu omogući da zaključi da tužbeni zahtjev nije očito neosnovan.

(40) Protiv odluke kojom se odobrava rano odbijanje trebala bi se moći podnijeti žalba. Protiv odluke o odbijanju ranog odbijanja također bi se mogla podnijeti žalba u skladu s nacionalnim pravom.

(41) Ako sud zaključi da je postupak zlonamjeran, troškovi bi trebali uključivati sve vrste troškova postupka koji se mogu dodijeliti na temelju nacionalnog prava, uključujući cjelokupne troškove pravnog zastupanja nastale tuženiku, osim ako su takvi troškovi prekomjerni. Ako se nacionalnim pravom ne predviđa dodjeljivanje cjelokupnih troškova pravnog zastupanja koji premašuju ono što je utvrđeno u tablicama koje sadržavaju zakonom propisane naknade, države članice trebale bi drugim sredstvima dostupnima na temelju nacionalnog prava osigurati da tužitelj u cijelosti snosi te troškove. Međutim, cjelokupni troškovi pravnog zastupanja ne bi se trebali dodjeljivati ako su takvi troškovi prekomjerni, na primjer ako su dogovorene nerazmjerne naknade. Sud bi trebao donositi odluke o troškovima u skladu s nacionalnim pravom.

(42) Glavni je cilj davanja mogućnosti sudovima za izricanje sankcija ili drugih jednako djelotvornih odgovarajućih mjera odvraćanje potencijalnih tužitelja od pokretanja zlonamjernih sudskih postupaka protiv javnog djelovanja. Druge odgovarajuće mjere, uključujući plaćanje naknade štete ili objavu sudske odluke, ako je to predviđeno u nacionalnom pravu, trebale bi biti jednako djelotvorne kao sankcije. Ako je sud utvrdio da je postupak zlonamjeran, takve sankcije ili druge jednako djelotvorne odgovarajuće mjere trebalo bi odrediti na pojedinačnoj osnovi, one bi trebale biti razmjerne prirodi utvrđene zlonamjernosti i elementima koji upućuju na utvrđenu zlonamjernost te bi u njima trebalo uzeti u obzir mogući štetan ili odvraćajući učinak tog postupka na javno djelovanje odnosno gospodarsku situaciju tužitelja koji je iskoristio neravnotežu moći. Na državama članicama je da odluče o načinu plaćanja eventualnih novčanih iznosa.

(43) U prekograničnom kontekstu također je važno prepoznati prijetnju koju predstavljaju SLAPP-ovi u trećim zemalja usmjereni protiv novinara, boraca za ljudska prava i drugih osoba uključenih u javno djelovanje koje imaju domicil u Uniji. SLAPP-ovi u trećim zemljama mogu uključivati prekomjernu naknadu štete koja se dodjeljuje protiv osoba uključenih u javno djelovanje. Sudski postupci u trećim zemljama složeniji su i skuplji za osobe protiv kojih su SLAPP-ovi usmjereni. Kako bi se zaštitili demokracija i pravo na slobodu izražavanja i informiranja u Uniji te kako bi se izbjeglo ugrožavanje zaštitnih mjera predviđenih ovom Direktivom zbog pokretanja sudskih postupaka u drugim jurisdikcijama, važno je pružiti zaštitu od očito neosnovanih tužbi i zlonamjernih sudskih postupaka protiv javnog djelovanja u trećim zemljama. Na državama članicama je da odluče hoće li odbiti priznavanje i izvršenje sudske odluke donesene u trećoj zemlji jer je očito u suprotnosti s javnim poretkom (*ordre public*) ili na temelju zasebnog razloga za odbijanje.

(44) Ovom se Direktivom stvara nova posebna osnova jurisdikcije kako bi se osiguralo da oni protiv kojih su SLAPP-ovi usmjereni i koji imaju domicil u Uniji imaju na raspolaganju djelotvorno pravno sredstvo na razini Unije protiv zlonamjernih sudskih postupaka protiv javnog djelovanja koje je pred sudom treće zemlje pokrenuo tužitelj s domicilom izvan Unije. To bi se trebalo primjenjivati neovisno o tome je li odluka donesena ili je odluka konačna jer

oni protiv koji su SLAPP-ovi usmjereni mogu pretrpjeti štetu i mogu im nastati troškovi od početka sudskog postupka, a možda čak i u slučaju nedonošenja odluke, npr. u slučaju povlačenja tužbe. Međutim, države članice trebale bi moći odlučiti ograničiti izvršavanje jurisdikcije dok je postupak još u tijeku u trećoj zemlji, u skladu s nacionalnim pravom, na primjer predviđanjem zastoja postupka u dotičnoj državi članici. Ta posebna osnova jurisdikcije omogućuje onima protiv koji su SLAPP-ovi usmjereni i koji imaju domicil u Uniji da pred sudovima u mjestu svojeg domicila traže naknadu štete i troškova nastalih ili za koje se razumno očekuje da će nastati u vezi s postupkom pred sudom treće zemlje. Cilj je te posebne osnove jurisdikcije da bude sredstvo odvraćanja protiv SLAPP-ova podnesenih u trećim zemljama protiv osoba s domicilom u Uniji, a odluka donesena u takvim postupcima trebala bi se moći izvršavati, na primjer, ako tužitelj s domicilom izvan Unije ima imovinu u Uniji. Odredbe utvrđene u ovoj Direktivi u pogledu posebne osnove jurisdikcije ne odnose se na mjerodavno pravo ni na materijalno pravo o naknadi štete kao takvo.

(45) Ova Direktiva ne bi trebala utjecati na primjenu bilateralnih i multilateralnih konvencija i sporazuma između treće zemlje i Unije ili države članice sklopljenih prije datuma stupanja na snagu ove Direktive, uključujući Lugansku konvenciju iz 2007., u skladu s člankom 351. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU).

(46) Države članice trebale bi informacije o dostupnim postupovnim jamstvima, pravnim sredstvima i postojećim mjerama potpore staviti na raspolaganje na jednom mjestu, u takozvanoj jedinstvenoj kontaktnoj točki, kako bi se onima protiv kojih su SLAPP-ovi usmjereni pružio jednostavan i besplatan pristup namjenskim informacijama i kako bi im se pomoglo da pronađu sve relevantne informacije. Za SLAPP-ove je karakteristično da osobe protiv kojih su oni usmjereni trpe ozbiljne financijske posljedice te psihološku štetu i štetu ugledu. Nanošenje takve štete jedan je od ciljeva tužitelja koji podnose SLAPP-ove kada pokreću zlonamjerni sudski postupak protiv javnog djelovanja. Stoga bi informacije koje se pružaju putem jedinstvene kontaktne točke trebale obuhvatiti postojeće mehanizme potpore, na primjer informacije o relevantnim organizacijama i udruženjima koji pružaju pravnu ili financijsku pomoć i psihološku potporu onima protiv koji su SLAPP-ovi usmjereni. Ovom se Direktivom ne definira oblik te jedinstvene kontaktne točke.

(47) Cilj je objave relevantnih sudskih odluka podizanje svijesti i pružanje izvora informacija o SLAPP-ovima sudovima, pravnim stručnjacima i široj javnosti. Takvom objavom trebalo bi poštovati pravo Unije i nacionalno pravo o zaštiti osobnih podataka te bi se ona mogla osigurati odgovarajućim kanalima kao što su postojeće sudske baze podataka ili europski portal e-pravosuđe. Kako bi se ograničilo administrativno opterećenje, od država članica trebalo bi barem zahtijevati da objave presude nacionalnih žalbenih sudova ili najviših sudova.

(48) Vrsta podataka koje države članice prikupljaju na temelju ove Direktive, ako su dostupni, usmjerena je na ograničen broj ključnih elemenata, kao što je broj zlonamjernih sudskih postupaka protiv javnog djelovanja, razvrstanih na temelju vrsta tuženika i tužitelja te prema vrstama tužbi koje se upotrebljavaju za pokretanje takvih sudskih postupaka. Takvi su podaci potrebni kako bi se pratilo postojanje i porast broja SLAPP-ova u Uniji te se takvim podacima tijelima i drugim relevantnim dionicima pružaju informacije za kvantificiranje i bolje razumijevanje SLAPP-ova i pomaže im se da pruže potrebnu potporu onima protiv kojih su SLAPP-ovi usmjereni. Dostupnost podataka olakšala bi se digitalizacijom pravosuđa.

(49) Preporuka Komisije (EU) 2022/758 ([5]) upućena je državama članicama i njome se pruža sveobuhvatan skup mjera, uključujući osposobljavanje, podizanje svijesti, potporu osobama protiv kojih su usmjereni zlonamjerni sudski postupci protiv javnog djelovanja, prikupljanje podataka te izvješćivanje o sudskim postupcima protiv javnog djelovanja i praćenje tih postupaka. Kada Komisija izrađuje izvješće o primjeni ove Direktive, uzimajući u obzir i nacionalni kontekst svake države članice, uključujući provedbu Preporuke (EU) 2022/758, trebala bi izraditi zaseban sažetak izvješća u lako dostupnom formatu koji sadržava ključne informacije o primjeni zaštitnih mjera predviđenih u ovoj Direktivi u državama članicama. Komisija bi trebala objaviti i izvješće i sažetak putem odgovarajućih kanala, uključujući europski portal e-pravosuđe.

(50) Ovom se Direktivom ne bi trebala dovoditi u pitanje zaštita koja se fizičkim i pravnim osobama uključenima u javno djelovanje pruža drugim instrumentima prava Unije kojima se uspostavljaju povoljnija pravila. Osobito, ovom se Direktivom ne namjeravaju smanjiti ili ograničiti prava, kao što je pravo na slobodu izražavanja i informiranja, niti se njome namjerava na bilo koji način umanjiti zaštita koja se pruža Direktivom (EU) 2019/1937 Europskog parlamenta i Vijeća ([6]), kako je provedena u nacionalnom pravu. Kad je riječ o situacijama obuhvaćenima područjem primjene ove Direktive i Direktive (EU) 2019/1937 trebala bi se primjenjivati zaštita koju pružaju oba pravna akta.

(51) Pravila o jurisdikciji i mjerodavnom pravu utvrđena u uredbama (EU) br. 1215/2012 i (EZ) br. 864/2007 mogu biti relevantna u predmetima SLAPP-ova. Stoga je važno da se pri svakom budućem preispitivanju tih uredbi ocijene i aspekti pravila o jurisdikciji i mjerodavnom pravu koji su specifični za SLAPP-ove.

(52) Ova je Direktiva usklađena s temeljnim pravima, Poveljom i općim načelima prava Unije. U skladu s time ovu bi Direktivu trebalo tumačiti i provoditi u skladu s tim temeljnim pravima, uključujući pravo na slobodu izražavanja i informiranja, kao i pravo na djelotvoran pravni lijek, pošteno suđenje i pristup pravosuđu. Pri provedbi ove Direktive sva uključena tijela javne vlasti trebala bi, u situacijama u kojima su relevantna temeljna prava suprotstavljena, postići pravednu ravnotežu između dotičnih prava, u skladu s načelom proporcionalnosti.

(53) U skladu s člancima 1. i 2. Protokola br. 22 o stajalištu Danske, priloženog UEU-u i UFEU-u, Danska ne sudjeluje u donošenju ove Direktive te ona za nju nije obvezujuća niti se na nju primjenjuje.

(54) U skladu s člankom 3. Protokola br. 21 o stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske s obzirom na područje slobode, sigurnosti i pravde, priloženog UEU-u i UFEU-u, Irska je pismom od 6. srpnja 2022. obavijestila da želi sudjelovati u donošenju i primjeni ove Direktive.

(55) S obzirom na to da ciljeve ove Direktive ne mogu dostatno ostvariti države članice zbog razlika među nacionalnim postupovnim zakonodavstvima, nego se, zbog činjenice da se ovom Direktivom utvrđuju zajednički minimalni standardi za nacionalna postupovna jamstva u prekograničnim građanskim i trgovačkim stvarima, oni na bolji način mogu ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. UEU-a. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Direktiva ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tih ciljeva,

DONIJELI SU OVU DIREKTIVU:

POGLAVLJE I.

Opće odredbe

Članak 1.

Predmet

Ovom su Direktivom predviđene zaštitne mjere protiv očito neosnovanih tužbi ili zlonamjernih sudskih postupaka u građanskim stvarima s prekograničnim implikacijama koje su podnesene odnosno koji su pokrenuti protiv fizičkih i pravnih osoba zbog njihove uključenosti u javno djelovanje.

Članak 2.

Područje primjene

Ova se Direktiva primjenjuje u građanskim i trgovačkim stvarima s prekograničnim implikacijama koje su predmetom građanskog postupka, među ostalim i postupaka za privremene mjere i mjere predostrožnosti te protutužbi, bez obzira na vrstu suda. Ne obuhvaća posebice porezne, carinske ili upravne stvari ni odgovornost države za djelovanja ili propuste u okviru izvršavanja državne vlasti (*acta iure imperii*). Ova se Direktiva ne primjenjuje na kaznene stvari ili arbitražu i njome se ne dovodi u pitanje kazneno postupovno pravo.

Članak 3.

Minimalni zahtjevi

1. Države članice mogu uvesti ili zadržati odredbe koje su povoljnije za zaštitu osoba uključenih u javno djelovanje od očito neosnovanih tužbi ili zlonamjernih sudskih postupaka protiv javnog djelovanja u građanskim stvarima, uključujući nacionalne odredbe kojima se uspostavljaju djelotvornija postupovna jamstva u vezi s pravom na slobodu izražavanja i informiranja.

2. Provedba ove Direktive ni u kojem slučaju ne smije činiti osnovu za smanjenje razine zaštitnih mjera koje države članice već pružaju u pitanjima obuhvaćenima ovom Direktivom.

Članak 4.

Definicije

Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

1. „javno djelovanje” znači davanje bilo koje izjave ili obavljanje bilo koje aktivnosti fizičke ili pravne osobe pri ostvarivanju prava na slobodu izražavanja i informiranja, slobodu umjetnosti i znanosti ili slobodu okupljanja i udruživanja te bilo koje pripremne, potporne ili pomoćne aktivnosti izravno povezane s time, i koja se odnosi na pitanje od javnog interesa;
2. „pitanje od javnog interesa” znači svako pitanje koje utječe na javnost u tolikoj mjeri da javnost za njega može imati legitiman interes, u područjima kao što su:
   (a) temeljna prava, javno zdravlje, sigurnost, okoliš ili klima;
   (b) aktivnosti fizičke ili pravne osobe koja je javna ličnost u javnom ili privatnom sektoru;

(c) pitanja koja razmatra zakonodavno, izvršno ili pravosudno tijelo ili pitanja koja se razmatraju u okviru bilo kojeg drugog službenog postupka;

(d) optužbe o korupciji, prijevari, ili o bilo kojem drugom kaznenom djelu ili o prekršajima u vezi s time;

(e) aktivnosti čiji je cilj zaštita vrijednosti sadržanih u članku 2. Ugovora o Europskoj uniji, uključujući zaštitu demokratskih procesa od neopravdanog uplitanja, osobito borbom protiv dezinformacija;

3. „zlonamjerni sudski postupci protiv javnog djelovanja" znači sudski postupci koji nisu pokrenuti radi stvarnog isticanja ili ostvarivanja prava, nego čija je glavna svrha sprečavanje, ograničavanje ili sankcioniranje javnog djelovanja, pri čemu se često iskorištava neravnoteža moći između stranaka, i kojima se nastoje ostvariti neosnovane tužbe. Naznake takve svrhe uključuju na primjer sljedeće:

(a) nerazmjerna, prekomjerna ili nerazumna priroda tužbenog zahtjeva ili njegova dijela, uključujući prekomjernu vrijednost spora;

(b) postojanje više postupaka povezanih sa sličnim pitanjima koje je pokrenuo tužitelj ili s njim povezani subjekti;

(c) zastrašivanje, uznemiravanje ili prijetnje od strane tužitelja ili njegovih zastupnika, prije ili tijekom sudskog postupka, kao i slično ponašanje tužitelja u sličnim ili paralelnim predmetima;

(d) zloupotreba postupovnih taktika, kao što su odgađanje postupka, prijevarno ili zlonamjerno biranje najpovoljnije jurisdikcije ili odustajanje od tužbe, u zloj vjeri, u kasnijoj fazi postupka.

Članak 5.

Predmeti s prekograničnim implikacijama

1. Za potrebe ove Direktive smatra se da predmet ima prekogranične implikacije, osim ako obje stranke imaju domicil u istoj državi članici kao sud pred kojim je pokrenut postupak te osim ako se svi ostali elementi relevantni za dotičnu situaciju nalaze samo u toj državi članici.

2. Domicil se utvrđuje u skladu s Uredbom (EU) br. 1215/2012.

POGLAVLJE II.

Zajednička pravila o postupovnim jamstvima

Članak 6.

Zahtjevi za postupovna jamstva

1. Države članice osiguravaju da fizičke ili pravne osobe protiv kojih su pokrenuti sudski postupci zbog njihove uključenosti u javno djelovanje mogu, u skladu s nacionalnim pravom, podnijeti zahtjev za:

(a) osiguranje kako je predviđeno u članku 10.;

(b) rano odbijanje očito neosnovanih tužbi kako je predviđeno u poglavlju III.;

(c) pravna sredstva protiv zlonamjernih sudskih postupaka protiv javnog djelovanja kako je predviđeno u poglavlju IV.

2. Države članice mogu predvidjeti da sud pred kojim je pokrenut postupak može po službenoj dužnosti poduzeti mjere u vezi s postupovnim jamstvima kako je predviđeno u poglavljima III. i IV.

Članak 7.

Ubrzana obrada zahtjevâ za postupovna jamstva

1. Države članice osiguravaju da se zahtjevi u skladu s člankom 6. stavkom 1. točkom (a) i točkom (b) obrađuju ubrzano u skladu s nacionalnim pravom, uzimajući u obzir okolnosti predmeta, pravo na djelotvorno pravno sredstvo i pravo na pošteno suđenje.

2. Države članice osiguravaju da se zahtjevi u skladu s člankom 6. stavkom 1. točkom (c) također mogu obrađivati ubrzano, ako je to moguće, u skladu s nacionalnim pravom, uzimajući u obzir okolnosti predmeta, pravo na djelotvorno pravno sredstvo i pravo na pošteno suđenje.

Članak 8.

Naknadna izmjena tužbi ili podnesaka

Države članice osiguravaju da u sudskom postupku pokrenutom protiv fizičkih ili pravnih osoba zbog njihove uključenosti u javno djelovanje eventualne naknadne izmjene tužbi ili podnesaka koje tužitelj izvrši, uključujući povlačenje tužbe, ne utječu na mogućnost da tuženik podnese zahtjev za pravna sredstva kako je predviđeno u poglavlju IV., u skladu s nacionalnim pravom.

Prvim stavkom ne dovodi se u pitanje članak 6. stavak 2.

Članak 9.

Potpora tuženiku u sudskom postupku

Države članice osiguravaju da sud pred kojim je pokrenut sudski postupak protiv fizičkih ili pravnih osoba zbog njihove uključenosti u javno djelovanje može prihvatiti da udruženja, organizacije, sindikati i drugi subjekti koji, u skladu s kriterijima utvrđenima njihovim nacionalnim pravom, imaju legitiman interes za zaštitu ili promicanje prava osoba uključenih u javno djelovanje, mogu podupirati tuženika ako je tuženik s time suglasan ili pružati informacije u tim postupcima u skladu s nacionalnim pravom.

Članak 10.

Osiguranje

Države članice osiguravaju da u sudskim postupcima pokrenutima protiv fizičkih ili pravnih osoba zbog njihove uključenosti u javno djelovanje sud pred kojim je pokrenut postupak može zahtijevati, ne dovodeći u pitanje pravo na pristup pravosuđu, da tužitelj pruži osiguranje za procijenjene troškove postupka, koji mogu uključivati troškove pravnog zastupanja nastale tuženiku i, ako je tako predviđeno u nacionalnom pravu, osiguranje za naknadu štete.

POGLAVLJE III.

Rano odbijanje očito neosnovanih tužbi

Članak 11.

Rano odbijanje

Države članice osiguravaju da, nakon odgovarajućeg razmatranja, sudovi mogu odbiti tužbe usmjerene protiv javnog djelovanja kao očito neosnovane u najranijoj mogućoj fazi postupka, u skladu s nacionalnim pravom.

Članak 12.

Teret dokazivanja i obrazlaganja tužbenih zahtjeva

1. Teret dokazivanja osnovanosti tužbenog zahtjeva je na tužitelju koji podnosi tužbu.

2. Države članice osiguravaju da je u slučajevima u kojima tuženik podnio zahtjev za rano odbijanje tužitelj dužan obrazložiti tužbeni zahtjev kako bi sud mogao ocijeniti je li on očito neosnovan.

Članak 13.

Žalba

Države članice osiguravaju da se protiv odluke o odobrenju zahtjeva za rano odbijanje na temelju članka 11. može podnijeti žalba.

POGLAVLJE IV.

Pravna sredstva protiv zlonamjernih sudskih postupaka protiv javnog djelovanja

Članak 14.

Dodjela troškova

1. Države članice osiguravaju da se tužitelju koji je pokrenuo zlonamjerni sudski postupak protiv javnog djelovanja može naložiti da snosi sve vrste troškova postupka koji se mogu dodijeliti na temelju nacionalnog prava, uključujući cjelokupne troškove pravnog zastupanja nastale tuženiku, osim ako su takvi troškovi prekomjerni.

2. Ako se nacionalnim pravom ne jamči dodjeljivanje cjelokupnih troškova pravnog zastupanja koji premašuju ono što je utvrđeno u tablicama koje sadržavaju zakonom propisane naknade, države članice osiguravaju da su takvi troškovi u cijelosti pokriveni, osim ako su prekomjerni, drugim sredstvima dostupnima na temelju nacionalnog prava.

Članak 15.

Sankcije ili druge jednako djelotvorne odgovarajuće mjere

Države članice osiguravaju da sudovi pred kojima je pokrenut zlonamjerni sudski postupak protiv javnog djelovanja mogu stranci koja je pokrenula taj postupak izreći djelotvorne, proporcionalne i

odvraćajuće sankcije ili druge jednako djelotvorne odgovarajuće mjere, uključujući plaćanje naknade štete ili objavu sudske odluke, ako je to predviđeno u nacionalnom pravu.

POGLAVLJE V.

Zaštita od sudskih odluka donesenih u trećoj zemlji

Članak 16.

Razlozi za odbijanje priznavanja i izvršenja sudske odluke donesene u trećoj zemlji

Države članice osiguravaju da se priznavanje i izvršenje sudske odluke donesene u trećoj zemlji u sudskim postupcima protiv javnog djelovanja fizičke ili pravne osobe s domicilom u državi članici odbije ako se taj postupak smatra očito neosnovanim ili zlonamjernim na temelju prava države članice u kojoj se traži takvo priznavanje ili izvršenje.

Članak 17.

Jurisdikcija za pravna sredstva povezana s postupcima u trećoj zemlji

1. Države članice osiguravaju da, kada tužitelj s domicilom izvan Unije pred sudom u trećoj zemlji pokrene zlonamjerni sudski postupak protiv javnog djelovanja protiv fizičke ili pravne osobe s domicilom u državi članici, ta osoba može pred sudom u mjestu u kojem ta osoba ima domicil tražiti naknadu štete i troškova koji su nastali u vezi s postupkom pred sudom treće zemlje.

2. Države članice mogu ograničiti izvršavanje jurisdikcije iz stavka 1. dok je postupak još u tijeku u trećoj zemlji.

POGLAVLJE VI.

Završne odredbe

Članak 18.

Odnosi s bilateralnim i multilateralnim konvencijama i sporazumima

Ova Direktiva ne utječe na primjenu bilateralnih i multilateralnih konvencija i sporazuma između treće zemlje i Unije ili države članice sklopljenih prije 6. svibnja 2024.

Članak 19.

Informiranje i transparentnost

1. Države članice osiguravaju da fizičke ili pravne osobe uključene u javno djelovanje iz članka 6. imaju pristup, prema potrebi, informacijama o dostupnim postupovnim jamstvima i pravnim sredstvima te postojećim mjerama potpore, kao što su pravna pomoć te financijska i psihološka potpora, ako su dostupne.

Informacije iz prvog podstavka obuhvaćaju sve dostupne informacije o kampanjama za podizanje svijesti, prema potrebi u suradnji s relevantnim organizacijama civilnog društva i drugim dionicima.

Takve se informacije pružaju na jednom mjestu, u lako dostupnom formatu, putem odgovarajućeg kanala kao što je informacijski centar, postojeća kontaktna točka ili elektronički pristupnik, uključujući europski portal e-pravosuđe.

2. Države članice osiguravaju da se pravna pomoć u prekograničnim građanskim postupcima pruža u skladu s Direktivom Vijeća 2003/8/EZ ([7]).

3. Države članice u lako dostupnom i elektroničkom obliku objavljuju sve konačne presude koje su donijeli njihovi nacionalni žalbeni sudovi ili najviši sudovi u vezi s postupcima obuhvaćenima područjem primjene ove Direktive. Ta objava provodi se u skladu s nacionalnim pravom.

Članak 20.

Prikupljanje podataka

Države članice svake godine, ako su dostupni, dostavljaju Komisiji podatke o zahtjevima i o odlukama iz poglavlja II., III., IV. i V., prema mogućnosti u zbirnom obliku, u vezi s:

(a) brojem slučajeva zlonamjernih sudskih postupaka protiv javnog djelovanja pokrenutih u relevantnoj godini;

(b) brojem sudskih postupaka, razvrstanih prema vrsti tuženika i tužitelja;

(c) vrstom tužbe podnesene na temelju ove Direktive.

Članak 21.

Preispitivanje

Države članice do 7. svibnja 2030. Komisiji dostavljaju sve dostupne podatke o primjeni ove Direktive, a posebno dostupne podatke iz kojih je vidljivo na koji su se način osobe protiv kojih su usmjereni sudski postupci protiv javnog djelovanja koristile zaštitnim mjerama predviđenima u ovoj Direktive. Na temelju dostavljenih informacija Komisija do 7. svibnja 2031. i najkasnije svakih pet godina nakon toga Europskom parlamentu i Vijeću podnosi izvješće o primjeni ove Direktive. To izvješće sadržava procjenu razvoja u pogledu zlonamjernih sudskih postupaka protiv javnog djelovanja i učinka ove Direktive u državama članicama, uzimajući u obzir nacionalni kontekst u svakoj državi članici, uključujući provedbu Preporuke (EU) 2022/758. Ako je to potrebno, tom se izvješću prilažu prijedlozi za izmjenu ove Direktive. To se izvješće Komisije objavljuje.

Članak 22.

Prenošenje

1. Države članice stavljaju na snagu zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s ovom Direktivom do 7. svibnja 2026. One o tome odmah obavješćuju Komisiju.

Kada države članice donose te mjere, one sadržavaju upućivanje na ovu Direktivu ili se na nju upućuje pri njihovoj službenoj objavi. Načine tog upućivanja određuju države članice.

2. Države članice Komisiji dostavljaju tekst glavnih mjera nacionalnog prava koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva.

Članak 23.

Stupanje na snagu

Ova Direktiva stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Članak 24.

Primatelji

Ova je Direktiva upućena državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 11. travnja 2024.

Za Europski parlament

Predsjednica

R. METSOLA

Za Vijeće

Predsjednica

H. LAHBIB

([1]) SL C 75, 28.2.2023., str. 143.

([2]) Stajalište Europskog parlamenta od 27. veljače 2024. (još nije objavljeno u Službenom listu) i odluka Vijeća od 19. ožujka 2024.

([3]) Uredba (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL L 351, 20.12.2012., str. 1.).

([4]) Uredba (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze („Rim II”) (SL L 199, 31.7.2007., str. 40.).

([5]) Preporuka Komisije (EU) 2022/758 od 27. travnja 2022. o zaštiti novinara i boraca za ljudska prava uključenih u javno sudjelovanje od očito neosnovanih ili zlonamjernih sudskih postupaka („strateške tužbe protiv javnog sudjelovanja”) (SL L 138, 17.5.2022., str. 30.).

([6]) Direktiva (EU) 2019/1937 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2019. o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije (SL L 305, 26.11.2019., str. 17.).

([7]) Direktiva Vijeća 2003/8/EZ od 27. siječnja 2003. o unapređenju pristupa pravosuđu u prekograničnim sporovima utvrđivanjem minimalnih zajedničkih pravila o pravnoj pomoći u takvim sporovima (SL L 26, 31.1.2003., str. 41.).

ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1069/oj

ISSN 1977-0847 (electronic edition)